

87

Carles Marcet

**IGNASI DE LOIOLA
ACOMPANYAT, ACOMPANYANT,
EN COMPANYIA**

IGNASI DE LOIOLA ACOMPANYAT, ACOMPANYANT, EN COMPANYIA

Carles Marcet

INTRODUCCIÓ	3
LOIOLA	5
MONTSERRAT	7
MANRESA	9
JERUSALEM	13
TEMPS D'ESTUDIS	15
ÚLTIMA ETAPA: VENÈCIA I ROMA	19
BALANÇ	23
PER REFLEXIONAR PERSONALMENT I COMPARTIR EN GRUP	27
NOTES	29

L'original castellà en versió reduïda
d'aquest article ha estat publicat també a
la *Revista Manresa* vol. 90, n. 357.

Carles Marcet. Jesuïta. Llicenciat en teologia. Ha estat durant anys rector de parròquia al barri de Bellvitge (L'Hospitalet del Llobregat) i acompanyant i divulgador dels Exercicis en comunitats populars. Actualment forma part de l'equip del Centre Internacional d'Espiritualitat de la Cova de Manresa on és el coordinador del «Curs d'immersió ignasiana» i del curs «Dos mesos de reciclatge en teologia». En aquesta col·lecció també ha publicat: *Ignasi de Loiola: un itinerari vital*, Eides núm. 75; *Rellegint les nostres vides*, Eides núm. 80.

Edita: Cristianisme i Justícia - Roger de Llúria, 13 - 08010 Barcelona
Tel. 93 317 23 38 - E-mail: info@fespinal.com - www.cristianismeijusticia.net
Imprimeix: Ediciones Rondas S.L. - Dipòsit Legal: B 24384-2018
ISBN: 978-84-9730-425-2 - ISSN: 2014-6531 - ISSN (virtual): 2014-6558

Edició: Santi Torres i Rocaginé - Traducció: Anna Pérez i Mir
Correcció del text: Núria García Caldes
Maquetació: Pilar Rubio Tugas - Octubre 2018

Protecció de dades: Les dades dels destinataris de la present comunicació han estat extretes dels fitxers històrics de la Base de Dades General d'Administració de la Fundació Lluís Espinal (Cristianisme i Justícia), i es van incorporar amb el previ consentiment dels interessats atorgat, bé directament o bé procedent de relacions jurídiques mantingudes amb la fundació, a l'empara del que disposa l'article 6.2 de la LOPD i l'article 21 de la LSSI. La finalitat de la conservació rau en mantenir informats els nostres subscriptors i interessats pels seus serveis i de les activitats que organitza i en les que hi participa. La vostra informació no serà cedida a ningú, però sí que es poden fer servir plataformes externes als sistemes de la fundació per facilitar l'enviament dels correus electrònics. Podeu completar aquesta informació consultant l'avis legal que podeu trobar a la web <https://www.cristianismeijusticia.net/avis-legal>. Respecte de la vostra informació, en qualsevol moment podeu informar-vos, consultar, accedir, rectificar, cancel·lar, limitar el vostre tractament, demanar la portabilitat de les dades, prohibir les decisions individuals automatitzades i oposar-vos, total o parcialment, a que la Fundació Lluís Espinal conservi les dades, escrivint al correu electrònic info@fespinal.com, o si ho preferiu, dirigint un escrit al carrer de Roger de Llúria, n. 13, 1r pis, a Barcelona (08010).

El verb “acompanyar” permet lectures i matisos diferents. En aquest quadern ens centrarem en l’acompanyament espiritual, molt ben definit per W. A. Barry i W. J. Connolly com «l’ajuda que un cristià dona a un altre perquè sigui capaç d’escoltar la comunicació de Déu, de créixer en familiaritat amb aquest Déu i de traduir en vida les conseqüències d’aquesta relació».¹

Intentarem veure com és el que Ignasi busca –necessitat de ser “acompanyat”–, el que ofereix –“acompanya”– i el que duu a terme amb els altres –“en companyia”. Pel que fa a l’acompanyat, veurem que Ignasi busca persones que poden ajudar-lo a objectivar i posar nom al que està vivint –que cada vegada més clarament serà l’experiència de saber-se acompanyat per Déu– sense substituir la necessària recerca personal però amb ajut per orientar-se en el camí. Això és el que Ignasi farà en l’activitat d’acompanyar: ajudar a identificar i posar nom a allò que Déu mateix treballa en l’interior de les persones. Així, doncs, veurem que Ignasi du a terme tot això cada vegada amb més companyia, juntament amb altres

persones el testimoni de les quals també l’ajuda a cercar la voluntat de Déu.

Ens cenyirem simplement en el propi relat autobiogràfic del pelegrí, que resseguirem des de la perspectiva que hem indicat. Moltes altres fonts també podrien aportar important informació addicional sobre aquesta qüestió, però si les abordéssim sobrepassaríem amb escreix l’extensió prevista per aquest quadern. Sí que farem, però, algunes referències al text dels Exercicis Espirituals ja que contenen aportacions suggeridores sobre la manera d’acompanyar i de ser acompanyat com ho desitja Ignasi.

Finalment, només direm que les tres dimensions que volem abordar (acompanyat, acompanyant i en com-

panyia) es barregen al llarg del relat del pelegrí. És per això que hem optat per no tractar-les de manera separada:

simplement s'aniran percebent mentre seguim el fil del relat que Ignasi mateix fa en l'Autobiografia.

Aquella bala de canó que ferí greument Ignasi mentre lluitava en defensa de la fortalesa de Pamplona és l'inici d'un canvi radical en l'orientació de la seva vida.

Aquell home que «només vivia per les vanitats del món»² es veurà obligat a passar un llarg temps de convalescència a la Loiola natal. Llargues hores per repensar el passat, el present i el futur: què significa la deshonra, la pèrdua de l'honor i les ambiciosos lluites de poder amb què ha conviscut, i el propi deteriorament físic, que li posa davant dels ulls un futur incert. Mesos de solitud, sense res especial a fer o poder fer, on hi haurà “espai per al temps”, temps per considerar, ja no només la cara externa de la seva activitat sinó també tota l'activitat en el món interior, ignorada i desconeguda fins al moment. Sense una mínima actitud d'obertura a l'acollida i la receptivitat interior és molt difícil que passi res de l'Esperit.³

En aquestes circumstàncies poden succeir més aviat esdeveniments que fets. I en aquest cas, el gran esdeveniment és el lent despertar en el seu interior a una vida de l'Esperit (espiritualitat) desconeguda fins al moment.

El fet que a casa no hi haguessin els llibres mundans que tant li agradava llegir va ajudar a fer que es produís aquest esdeveniment: «li donaren una *Vita Christi* i un llibre de la vida dels sants en castellà».⁴ Així és com comença a plantejar-se un nou horitzó vital que, de moment, es concreta en el seguiment del seu nou Senyor, Jesucrist, en peregrinació a Terra Santa i en imitació dels sants. Crec que es pot dir que els primers acompanyants que va tenir en la via de l'esperit i del segui-

ment del Senyor Jesús són els “cavallers servidors” d’aquest nou Rei descobert: els sants. Aquests actuen en ell a manera d’esperó i estímul per orientar el canvi que es va produint en el seu interior i que es va configurant com “un canvi de Senyor”: els sants serveixen un Senyor al qual val més la pena servir que als senyors d’aquest món. En aquest sentit, doncs, l’acompanyen i alhora estimulen el seu nou projecte vital; sent desig d’imitar-los i superar-los; són acompanyants d’aquesta nova perspectiva vital que s’anima a recórrer i amb la qual no havia comptat mai fins ara.⁵

Els sants, doncs, seran els “companys de camí” que ajudaran Ignasi a auscultar en el propi interior el que li provoca la lectura meditada de la *Vita Christi*. Una provocació que, en el fons, fa que es preguntin qui és i qui està cridat a ser. Aquesta tasca, com ell mateix dona a entendre en l’Autobiografia, no va ser fàcil a causa dels oposats

pensaments, sentiments i imatges que es barrejaven dins seu. Però, de tot plegat, Ignasi n’obté una gran llum per quan hagi d’acompanyar altres persones en la via de l’Esperit. Així, doncs, les dues primeres regles dels Exercicis per al discerniment en la primera setmana [EE 314-315], pensades per a un estadi de vida purgativa com el que ell comença a viure, reflecteixen el que li passa en aquell moment: «A les persones que van de pecat mortal en pecat mortal, acostuma comunament l’enemic a proposar-los plaers aparents, fent imaginar delectacions i plaers dels sentits [...] el bon esperit utilitza una manera de fer contrària, punxant-los i remordint-los les consciències [...]. En les persones que van intensament purgant llurs pecats, i en el servei de Déu nostre Senyor, pujant de bé en millor, [...] és propi del mal esperit mossegar, entristir, i posar impediments, inquietant amb falses raons [...] i propi del bo donar coratge i força».

L'Ignasi convers que surt de Loiola comença a fer les primeres passes en la vida de l'Esperit. Amb més o menys consciència, tindrà la necessitat de ser guiat i acompanyat per orientar-se en aquesta vida que ara inicia. Així ho testimonia la "posada de pota" que ell mateix explica en l'assumpte del moro que troba en el camí:⁶ estava encara tan desorientat en les coses interiors que per discernir es deixa acompanyar i guiar per una mula. Ell mateix ho reconeix en el seu relat: tot i el gran desig de servir a Nostre Senyor, la seva ànima encara estava cega.⁷

I l'acompanyament que necessita el trobarà a Montserrat⁸ i, en concret, en la persona del Pare Chanon, qui devia ser mereixedor de la confiança d'Ignasi ja que és «el primer home a qui manifestà la seva determinació».⁹ No és fàcil descobrir a l'altre la pròpia interioritat, és el reconeixement humil de saber-se necessitat d'orientació. El monjo posarà la seva saviesa en mans d'Ignasi per ajudar a conduir-lo en la vida de l'Esperit (especialment en les primeres passes) i també posarà a la seva disposició el Breu Compendi amb les pràctiques d'oració i el transfons de la *devotio moderna*.¹⁰ La confessió general és la primera pràctica que el *Breu*

Compendi aconsella a qui es vulgui iniciar en la vida espiritual: «El primer que cal que faci el qui es vol exercitar en la vida espiritual és que purgui el cor de tot pecat mortal a través de la confessió, tal com és costum de fer en les Religions, al principi de la conversió, els que entren a servir Déu».¹¹ Serà, per tant, aquesta confessió general de la vida passada, la que Ignasi prepararà amb cura i realitzarà en la seva estada de tres dies a Montserrat, sempre sota l'acompanyament del P. Chanon.

Sens dubte, tot aquest acompanyament rebut a Montserrat va ajudar el pelegrí a posar una mica de «manera i ordre», de continent per regular-ne

els desitjos de seguiment i de servei a Nostre Senyor tan generosos com esbojarrats, i de pautes i exercicis concrets mitjançant els quals cultivar-ne el fervor interior.

I juntament amb els sants, trobem també la presència de la Verge Maria de qui, ja a Loiola, havia rebut una visitació de la qual «rebé una bona esto-

na de consolació molt abundosa i restà amb tant de fàstic de tota la vida passada, especialment de coses carnals».¹² No és estrany, doncs, que la busqui com a companya de camí, i que s'aturi llargament als santuaris marians que troba durant la travessa (Arantzazu, Montserrat), ja que confia en la seva ajuda per aquesta vida que comença.¹³

Amb aquest bagatge, Ignasi arriba a Manresa: s'hi estarà gairebé un any. En una primera etapa manté el projecte de recerca de la santedat personal concebut a Lloiana i dissenyat a Montserrat. El *Breu Compendi* passaria a ser una cosa semblant a un acompanyant per als exercicis i les pràctiques espirituals, tot i que, vist amb la perspectiva que li dona el temps, reconeix que en aquest moment el seu estat interior era de «una alegria sempre constant» però «sense tenir cap mena de coneixement de coses interiors espirituals».¹⁴

Ignasi segueix un estil de vida que tendeix a l'eremitisme (oracions, dejunis, penitències) tot i que també incorpora “altres operacions espirituals” com el servei a l'hospital i incorporar-se i deixar-se acompanyar per la comunitat cristiana («oïa cada dia Missa Major, i les Vespres i Completes»)¹⁵ Tot això, però, viscut des d'una clau espiritual d'exterioritat i imitació que encara havia d'anar madurant, i molt, cap a una personalització i interiorització de la vida espiritual.

En aquest estadi de la vida espiritual encara tan fràgil, comença a ser assetjat, primer per un pensament insistent que li representava «la dificultat de la

seva vida», i després per l'experiència de «grans alteracions en la seva ànima»¹⁶ i, en darrer lloc, «pels molts treballs d'escrúpols».¹⁷ Així, doncs, inicia una segona etapa manresana en la qual experimenta una necessitat encara més gran d'acompanyament espiritual, no només per “aconcentrar l'ànima” sinó també per seguir endavant en el camí de servei diví que havia emprès.

En l'Autobiografia esmenta explícitament algunes de les persones en les quals busca conversa espiritual. El devia impactar especialment aquella dona «de molta edat i també antiga serventa de Déu. La seva fama s'havia escampat per moltes parts d'Espanya».¹⁸

Segons l'historiador Enrique García¹⁹ podria tractar-se de la beata sor María de Santo Domingo, visionària hereva de les idees del monjo dominic Savonarola, que exercí una influència notable en la reforma espiritual espanyola del segle XVI i que defensava, entre altres coses, que no calia ser lletrat per parlar de les coses de Déu i ajudar els altres en la via espiritual.

Ignasi també esmentava l'acompanyament d'un «doctor de la Seu, home molt espiritual que predicava allà»,²⁰ amb qui es confessava i en qui buscava remei per als propis escrúpols.²¹ No és estrany, doncs, que amb una situació interior tan turbulenta i nova, Ignasi pugés des de Manresa a Montserrat per conversar i deixar-se acompanyar pel P. Chanon.²² Però en aquest estadi, tot i que «es posà a cercar homes espirituals que li donessin remei a aquests escrúpols, però res no l'ajudava»,²³ tot i que acudia als sants, els seus acompanyants,²⁴ tot i que era clar i transparent («al confessor li deia amb tot detall el que feia»), i constant i tenaç en les pràctiques espirituals («no deixant de fer els exercicis de sempre»²⁵), res no l'ajudava.

Ignasi reconeixerà que la sortida d'aquesta crítica situació interna, més que per qualsevol acompanyant espiritual, vindrà propiciada per «Nostre Senyor que l'havia volgut lliurar per la seva misericòrdia».²⁶ Respecte al tema que ens ocupa, d'aquesta manera comença un canvi de rasant en el pelegrinatge d'Ignasi: «en aquest temps, Déu el tractava com un mestre d'escola tracta un nen quan l'ensenya».²⁷ A partir d'ara, serà Déu mateix qui fonamentalment acompanyarà el camí espiritual que Ignasi descobreix en el

seu interior. El que va experimentant i descobrint li diu que no li queda altre remei que rendir-se i desarmar-se de tot davant la irrupció de Déu cada vegada més impetuosa, que el desmunta del tot per tornar a recompondre'l. Només li queda deixar espai a Déu: deixar-lo fer perquè Ell és el que ensenya. A partir del moment que es deixa guiar per Déu, comença a descobrir-se inundat de dons²⁸ que el reforcen i n'acompanyen la fragilitat, precisament quan aquesta comença a ser reconeguda!

És indubtable que el que ha viscut per la misericòrdia del “nou acompanyant”, el va ajudar per poder acompanyar d'altres, especialment en situacions de desolació.²⁹ De fet, veurem com a partir d'aquest moment, encara a Manresa, Ignasi comença a acompanyar altres persones, després d'haver travessat les foscores i clarificat i acceptat les pròpies ombres i, al seu torn, d'haver-se experimentat estimat incondicionalment per Déu Pare, precisament en la seva ambigüitat reconeguda (el propi jo idealitzat cada vegada més confrontat amb el morbós record dels seus pecats i limitacions passades) i d'haver experimentat aquest amor com a alliberador i, per això, com a font d'alegria inesgotable. Una alegria que podem descriure com l'acció de l'Esperit de Déu que acompanya el nostre caminar més enllà i més en el fons que qualsevol altre acompanyant.

Cal situar la culminació d'aquesta convicció en la il·lustració del Cardener que narra a l'Autobiografia i que precedeix d'una taxativa –i perillosa!– afirmació: «si no hi hagués Escripura que ens ensenyés aquestes coses de la fe, ell es decidiria a morir per elles, solament pel que ha vist».³⁰ Després,

en intentar descriure sobriament el que allà li havia passat, conclou que «va rebre una gran claredat a l'enteniment, fins al punt que en tot el curs de la seva vida [...] recollint tots els ajuts rebuts de Déu i totes les coses apreses, encara que les ajunti totes en una sola, no li sembla haver obtingut tant com en aquella única vegada». ³¹ S'adona, doncs, que és Déu mateix qui li ha concedit la gràcia d'experimentar el seu Misteri, qui li ha volgut comunicar immediatament. A partir d'aquest moment, mantindrà la convicció que és Deu mateix qui el guia i qui l'acompanya. Aquesta convicció l'expressarà en els Exercicis quan afirma que és propi de Déu «entrar, sortir, fer moció en l'ànima» [EE 330] ³² i, per això, l'acompanyant del procés –necessari per facilitar una trobada amb la Gràcia però sobrer quan això es produeix– ha de consentir que «el mateix Creador i Senyor es comuniqui a la seva ànima fidel» [EE 15] ³³ i a qui és acompanyat se'l convida a «acostar-se i unir-se al seu Creador i Senyor; i com més així s'atansa més es disposa per rebre gràcies i dons de la seva divina i summa bondat» [EE 20].

Aquesta convicció ignasiana, expressada en categories bíbliques, també la trobem en Sant Joan: «sé que manteniu la unció que heu rebut d'ell i no necessiteu que ningú us instrueixi. La seva unció us ensenya totes les coses, diu la veritat i no menteix. Per tant, d'acord amb l'ensenyament que heu rebut, mantingueu-vos en ell» (1Jn 2,27). L'essencial, doncs, és deixar-se moure (ensenyar, guiar i acompanyar) per l'Esperit. Però el que en resulti no serà l'arbitrarietat sinó el discerniment. Amb la convicció interiorit-

zada de l'«acompanyament immediat de Déu», font comunicativa descoberta en el seu interior més profund, entrem en un terreny complex i fronterer que farà viure el pelegrí, a partir d'aquest punt del pelegrinatge, en una tensió difícil: no renunciarà a l'experiència personal (subjectiva), però això mateix no el tancarà sinó que l'obrirà a assumir les mediacions eclesials concretes (objectives). L'acompanyament eclesial l'ajudarà a objectivar –i fins i tot a possibilitar– l'experiència personal intransferible però no la podrà substituir. ³⁴ Veurem, doncs, com l'afirmació de l'«acompanyament immediat de Déu» no condueix el pelegrí a fer el que li vingui de gust sinó a buscar confirmació en «realitats/situacions d'acompanyament mediades i mediadores», perquè l'experiència personal pugui ser validada, assumida, confirmada per la mediació/acompanyament de la comunitat eclesial. En altres paraules: Ignasi estava convençut de la necessitat de deixar-se guiar en el camí de l'Esperit, però sabia que el contingut d'aquesta guia o acompanyament no era el d'assenyalar l'experiència de Déu sinó el de crear unes condicions que ho fessin possible.

Hem vist que, sobretot a partir de la darrera etapa manresana, Ignasi comença a acompanyar diverses persones en l'Esperit, a conversar amb elles sobre les coses de Déu. Ell en diu: «ajudar les ànimes». L'experiència d'haver estat ajudat i guiat per Déu el porta a ajudar i guiar d'altres cap a Déu. És com un fruit de la transformació interior que va experimentant. A partir d'aquest moment, aquest «ajudar les ànimes» (acompanyar) és una constant que apareix i reapareix en el

seu itinerari vital.³⁵ I ho fa amb una doble intenció: ajudar a la trobada amb el Déu proper (portador d'una Bona Nova) i ajudar a escoltar, entendre'n i complir-ne la voluntat. Aquesta doble intenció quedarà ja expressada en la primera anotació del llibre dels Exercicis on presenta el que pretén: es tracta d'ajudar «a preparar i disposar l'ànima» per aquesta trobada, i treure les afeccions desordenades que ho destorben per també «trobar la voluntat divina en la disposició de la seva vida».³⁶ La mateixa intuïció queda expressada molt després en la manera com Ignasi conclou moltes de les seves cartes: «Res més per ara, solament pregar a la Santíssima Trinitat que ens concedeixi a tots la gràcia de sentir i complir perfectament la seva santíssima voluntat».

El que el Senyor li ha donat per viure i experimentar a Manresa suposa un acompanyament i aprenentatge espiritual d'una gran empremta que ajudarà Ignasi a poder acompanyar d'altres en el camí de l'Esperit i ajudar-los a comprendre l'acció de Déu en ells. Crec que això queda molt clar en la carta que hem esmentat anteriorment, es-

crita el 1536 a Venècia, dirigida a sor Teresa Rajadell, la qual patia temptacions i escrúpols. En aquesta carta, en el fons, li explica el que ell mateix ha viscut a Manresa i el que el Senyor li ha mostrat. Ara es disposa a acompanyar d'altres de la mateixa manera que Déu l'ha acompanyat. Així, li diu: «la manera de fer de l'enemic amb els qui anhelan i comencen a servir Déu N. S. és ficar impediments i obstacles, [...] és a dir: ¿com podràs viure tota la vida en tanta penitència, sense gaudir de parents, amics, possessions i en vida tan solitària?». ³⁷ «Si troba una altra persona de consciència escrupolosa [...] procura enterbolir la consciència tan perfecta, considerant pecat on no n'hi ha, i posant defecte on hi ha perfecció, per tal de desconcertar-nos i afligir-nos». ³⁸ «L'antic enemic ens posa tots els entrebancs possibles per desviar-nos del que hem començat, i ens vexa [...] i ens posa moltes vegades tristesa sense que nosaltres sapiguem per què estem tristos, ni puguem orar amb alguna devoció, contemplar i fins i tot parlar, ni escoltar coses de Déu amb cap gust intern». ³⁹

Ignasi se'n va de Manresa amb aquella font interior que inesperadament ha sortit a trobar-lo i l'acompanya. Tot i això, la meta del pelegrinatge continua sent una cosa exclusivament seva: Jerusalem,⁴⁰ la terra del seu Senyor, Jesucrist. Per més que se li oferiren companyies pel camí, «tot el que volia era tenir només a Déu per refugi»⁴¹ i «un cop fora de Barcelona, va perdre del tot aquest neguit de cercar persones espirituals».⁴² Es refia i es vol refiar del seu acompanyant interior que és només Déu; no vol altres seguretats en què dipositar la confiança: diners, altres persones, etc.⁴³

Esmentem telegràficament tres aspectes significatius d'aquest viatge en relació al tema que ens ocupa. Primer, la constant i confortant presència viva de Jesucrist que acompanyava les peripècies d'Ignasi.⁴⁴ Segon, l'aprofitament de les situacions que li possibiliten ajudar les ànimes tot fent conversa sobre les coses de Déu.⁴⁵ Tercer, la disposició a ser ajudat/acompanyat per d'altres quan cal discernir alguna decisió que no acaba de veure clara: en situacions en què no percep amb claredat, en què l'assetja la perplexitat, en què les coses es torcen, es deixa acompanyar. Aquest és el cas del conflicte interior que sent

entre la necessitat d'embarcar-se amb alguna vitualla perquè sinó no el deixen embarcar, i la impressió que si ho fa no posa tota la confiança en Déu. En no veure-ho clar, dirimeix l'assumpte i es deixa acompanyar per un confessor.⁴⁶ De la mateixa manera, buscarà ajuda sobre la manera de procedir quan intueix que no pot quedar-se a Terra Santa. Percep l'ordre dels franciscans i l'assumeix com a “voluntat de Déu” (de cap manera vol desobeir i quedar excomunicat, encara que tingués el desig de desobeir i quedar-se!). Les mediacions, i concretament l'ecclesial, no són menyspreables ni entren en con-

tradició directa amb deixar-se acompanyar per Déu, sinó que són llegides

com la manera que Déu mateix té d'expressar la seva voluntat.⁴⁷

L'acompanyament de Déu ha sigut clar per ell: «va comprendre que la voluntat de Déu era que no es quedés a Jerusalem». Perplex i pensant què havia de fer, amb la intuïció clara d'acompanyar altres persones («ajudar les ànimes») decideix posar-se a estudiar.⁴⁸ Com en les situacions anteriors en què calia buscar i discernir, pensa a deixar-se acompanyar per alguna persona d'«altura espiritual» que li mereixi confiança. En concret pensa en el prior del monestir de Sant Pau de Manresa com a persona que podria acompanyar-lo en els estudis, ja que també vol iniciar-se en la vida espiritual. Si hagués estat viu, possiblement s'hauria quedat a Manresa, però en trobar-se que ja era mort, decidí anar-se'n a estudiar a Barcelona.⁴⁹

D'aquest moment, sabem que Ignasi va desenvolupar àmpliament l'ideal d'acompanyar diverses persones en l'afany per ajudar-les a experimentar la trobada amb Déu, i els proposava exercicis que de mica en mica confeccionava, com també, en aquesta mateixa línia, la reforma d'alguns monestirs de la ciutat. Així també sabem que Ignasi continua buscant acompanyament per ser ajudat a oposar resistència a l'enemic, sobretot quan percep temptacions amenaçadores –que apareixen “sota capa de bé”– i que poden desviar-lo de l'estimació de Déu. És significativa la

temptació de deixar-se endur pel gust a l'oració quan el que es proposa –que és estudiar– li resulta més pesat. Tan bon punt la reconegué com a temptació, va aplicar el que més endavant formularia en els Exercicis:⁵⁰ plantar-li cara, posar-la al descobert i fer el diametralment oposat al que proposa. Tot això amb l'ajuda de l'acompanyament, en aquest cas, del mestre Ardèvol a qui «li declarava tot el que li passava per l'ànima».⁵¹

En aquest període, també podem situar l'inici d'una altra de les dimensions subratllades en aquest quadern: Ignasi

en companyia. Malgrat que molts dels biògrafs accentuen el caràcter introspectiu de la personalitat d'Ignasi, el cert és que per allà on passa es relaciona, fa amistats, convoca i provoca, crea comunitat. Ja des de Barcelona, alguns el segueixen i acompanyen seduïts per la seva vida i el projecte espiritual d'ajudar les ànimes que proposa.

Continuarà els estudis a Alcalà i Salamanca, on la manera de fer d'ell i dels quatre primers companys de Barcelona serà motiu de sorpreses, sospites, indagacions inquisitorials i persecucions. Efectivament, a Alcalà va posar en pràctica allò que tenia clar: acompanyar⁵² persones a gustar de les coses de l'Esperit, a vèncer temptacions, treure impediments per aquest gustar, etc. Possiblement proposava uns exercicis habilitats i adaptats en la línia de l'anotació 18 del llibre dels Exercicis.⁵³ La manera que tenia d'acompanyar i de proposar les coses de Déu va tenir convocatòria però també va aixecar sospites que arribaren a oïdes de la Inquisició. En no tenir estudis i acompanyar d'altres i «parlar de les coses de Déu» el van fer confondre amb un il·luminat.⁵⁴ Tot i que en alguns trets Ignasi donava peu a sospites (no deixava de cridar l'atenció un pelegrí de certa edat, estudiant, vestit de saial, acompanyat de quatre nois joves, allotjat en un hospital, capaç de conversar amb un gran concurrència sobre qüestions espirituals, etc.), més endavant ell mateix confessarà en relació a «cismàtics luterans o il·luminats» «no haver-los conegut ni tractat mai».⁵⁵

A Salamanca es tornaran a presentar els mateixos conflictes i persecucions. És molt aclaridor el diàleg que Ignasi manté amb els seus acusadors,

els frares dominics, respecte a la manera que té d'acompanyar.⁵⁶ Aquesta no es basa tant a predicar sinó més a conversar familiarment sobre les coses de Déu. Ignasi no era un gran predicador però sí un bon conversador: capaç d'escoltar amb profunditat, de dir poques paraules, les justes i les oportunes, les que obren camins de creixement en els interlocutors. Diríem que l'estil de conversar i acompanyar és “discretament proper”, ni invasor ni fred, gens proper a la xerrameca sense sentit però molt procliu a ajudar a “gustar i sentir”.⁵⁷

Afirma, a més, que aquestes converses giren sovint sobre el tema de les virtuts i els vicis, del pecat mortal i del pecat venial, tal com estava escrit en «tots els seus papers que eren els Exercicis».⁵⁸ Cal fixar-se que en aquests, a diferència de la preocupació dels dominics, la qüestió del pecat no s'aborda des d'una perspectiva “moral” sinó “espiritual”; es tracta d'ajudar a descobrir allò que fa mal venialment o mortal a la vida i la voluntat de Déu. Per plantejar aquestes qüestions en el terreny de l'espiritualitat, es necessita “finesa d'acompanyant”, cosa no tan necessària si es fa només des de la perspectiva moral. En canvi, els estudis no són tan necessaris, ja que només cal haver experimentat i reflexionat sobre el que ha passat. Planteja, doncs, una clau diferent a la dels dominics. En les seves converses espirituals i en l'oferta d'exercicis, la qüestió central no són els ensenyaments teològics i les exhortacions morals, sinó l'acompanyament mistagògic que ajuda a qui s'exercita a anar-se introduint en el Misteri proper i entranyable de Déu. Un introduir-se que demana més que escoltar xerrades

exercitar-se activament per anar-se fent més dòcil a la Paraula que arriba. I és que la meta d'aquest acompanyament no és tant una "recta ortodòxia" sinó més aviat una "sana ortopraxi". El que s'ofereix no és tant un receptor per a "venir en perfecció" sinó unes pistes que ajuden a qui s'exercita a adonar-se'n i a interpretar la música de l'Esperit que li sona en l'interior i a deixar-se mobilitzar per ella. Els dominics de Salamanca tenien raó quan asseveraven que, d'aquestes coses, en no tenir estudis, només se'n podia parlar per l'Esperit Sant. Però en aquell context, Ignasi no ho podia corroborar, si tenim en compte la trampa que li estaven parant.

De tots aquests processos, cal destacar, per una banda, la convicció d'Ignasi cada vegada més ferma segons la qual és Déu qui l'acompanya i a qui ha d'obeir en el descobriment de la voluntat que anomena "ajudar" les ànimes i acompanyar-les, a partir de la seva experiència vital. Això és irrenunciable. Alhora, no desitjava que això derivés en una ruptura amb la mediació eclesial. D'aquí que suportí presons fins que les coses es clarifiquin, ja que sap de qui s'ha fiat,⁵⁹ i que busqui nous camins on poder ajudar les ànimes (obeir Déu) i on realment poder estudiar, ja que la situació ho va "imposant" (obeir la realitat).

Així, ens trobem amb Ignasi a París, on realment podrà estudiar seriosament durant set anys. Això no treu que mantingui l'entestament d'acompanyar amb propostes personalitzades dels Exercicis,⁶⁰ un acompanyament que provoca transformacions importants en les persones acompanyades, i que a ell li comporta de nou certs pro-

blemes. Com expressa Ignasi mateix, quan no es dedica a acompanyar no hi ha conflictes ni persecucions; aquestes apareixen en constatar els canvis que es produeixen en les persones quan hi ha acompanyament.⁶¹ Igualment proposarà els Exercicis personalitzats als primers companys d'estudi i d'habitació.⁶² En aquests casos, es tracta ja d'exercicis per ajudar a trobar la voluntat de Déu i, per tant, d'elecció.⁶³

A París, val la pena subratllar la figura d'un Ignasi company, en companyia. Efectivament, Ignasi generarà un grup d'amics i companys que, a poc a poc, aniran forjant un projecte comú de vida, en companyia. A base de compartir habitació, mestre, ritme acadèmic, context universitari, de mantenir converses sobre coses cada vegada més interiors, es va construint una amistat solidària (descansar junts, compartir menjar i bossa econòmica, acompanyar-se per donar suport i ànims, ajudar-se també en el que és temporal). De manera especial, arran d'haver estat acompanyats per Ignasi en l'experiència dels Exercicis, apareix aquest projecte de vida en comú. Com expressaria posteriorment el P. Ribadeneira: «En experimentar l'amistat que els regalava el Senyor i que els havia entrellaçat a tots en una sorprenent comunió, aprengueren una singular manera de procedir».⁶⁴

Ignasi haurà estat l'acompanyant personal dels membres del grup en el creixement espiritual, però també s'haurà deixat acompanyar per ells davant de situacions dubtoses. Cada vegada més, però, fou també un company reconegut del grup, això sí, com a instrument i fonament de la seva unió i vocació. Un grup que cada vegada era

més conscient que l'únic acompanyant de tots ells era Déu Nostre Senyor i que tots ells eren companys de projecte i de missió. “Companyia” “de Jesús”, no d’Ignasi, diran més endavant. Com indica Maurice Giuliani, «convertits en companys de Jesús, entren en el cercle d’aquest amor etern pel qual el Pare dona al Fill tot el que Ell és i pel qual el Fill entrega al Pare tot el que Ell rep. Crear la comunitat d’amor en una indissociable companyia és deixar-se conduir i portar per un moviment en el qual la font i la fi estan només en Déu... Així doncs, en l’amor dels companys es manifesta l’Amor recíproc del Pare i del Fill; en el seu ideal apostòlic es manifesta el disegni de la Trinitat que vol salvar el món».⁶⁵

El projecte del grup quedà expressat en els vots que feren els companys l’agost del 1534, a la capella de Montmartre.⁶⁶ Per la qüestió que ens ocupa cal ressaltar que es tracta, en primer lloc, d’uns vots “en companyia” for-

mulats per cadascú i a la vegada per tots en comú.⁶⁷ En segon lloc, del vot es desprèn la intenció fonamental d’“acompanyar”: anaven a gastar la vida en benefici de les ànimes. En tercer lloc, se sabien “acompanyats”: el desig de viure centrats en Jesucrist (d’aquí el vot d’anar a Jerusalem), però també el desig –en el cas que el primer no fos possible– era el de posar-se en mans del Vicari de Crist (deixar-se acompanyar per ell) perquè els ocupés «on judiqués que seria més glòria de Déu i bé de les ànimes».⁶⁸ L’experiència espiritual d’Ignasi de ser acompanyat per Déu es dilata: adquireix una dimensió grupal (“acompanyar en companyia”) i eclesial (“acompanyar acompanyats en l’Església”).

El compromís serà radical i ferm. Un signe ho testimonia: per qüestions de salut, Ignasi haurà de tornar abans d’hora a la seva terra natal però els companys es convoquen al cap d’un any i mig a Venècia. I s’hi troben tots!

ÚLTIMA ETAPA: VENÈCIA I ROMA

Després d'una breu estada a Azpeitia, Ignasi passarà un any a Venècia tot esperant el retrobament amb els companys, que hi arribaran el gener del 1537. Durant aquest any, aprofitarà per continuar estudiant per lliure, acompanyar persones espiritualment i, més en concret, proposant-los els Exercicis, que cada vegada més anava completant i endreçant gràcies a l'experiència vital acumulada.⁶⁹

Durant l'any que passa a l'espera de poder-se embarcar cap a Jerusalem, el grup expressa el viure en companyia els uns amb altres, mentre s'exerciten en el projecte vital i apostòlic dissenyat a Montmartre. Descendeixen del terreny dels estudis i les disputes teològiques parisenques al de l'acompanyament i l'ajuda concreta a les ànimes, ja sigui amb l'oferiment dels Exercicis, ja sigui servint-los en els hospitals. I se saben acompanyats per Aquell que els ha ajuntat i que ha passat a ser la referència i el nord de la seva existència, Aquell de qui van prenent el nom: són companys de Jesús. I Ignasi, per part seva, en aquests moments, se sent especialment visitat, consolat i acompanyat espiritualment pel Senyor.⁷⁰

Aquest acompanyament l'atansa a unes determinacions concretes a través de les mocions i notícies internes de Déu («tingué moltes visions espirituals i moltes i gairebé habituals consolacions»),⁷¹ i dels esdeveniments externs («aquell any les naus no sortien cap a Orient perquè els venecians havien trencat les relacions amb els turcs»).⁷²

Així, doncs, l'acompanyament de Déu condueix Ignasi amb els seus companys (en companyia) a exercir l'"ofici" d'ajudar les ànimes (acompanyar) i deixar-se guiar pel Vicari de Crist a Roma. Això és el que se li acaba per confirmar a Ignasi en la cèlebre experiència de la Storta, ja molt a prop de Roma. El P. Laínez, testimoni d'aquesta experiència, l'ex-

plica amb més detall, avalat per Ignasi mateix.⁷³ La veu de Déu que sent internament i que l'acompanya es manifesta i li diu «us seré propici a Roma». Però no només a Ignasi, sinó a tots els companys. Es confirma així el pelegrinatge en companyia i en el marc de l'acompanyament eclesial (Roma). A més a més, Ignasi sent internament que «Déu Pare el posa amb el Fill». Láinez afegeix que el Fill «carrega amb la creu» i que la veu escoltada li diu a Ignasi: «vull que ens serveixis». Es tracta, doncs, de seguir el Fill que carrega amb la creu, veritable i fonamental acompanyant de pelegrinatge, Senyor i Servent, i servir-lo en el món, tot ajudant i acompanyant les ànimes a trobar-se amb Ell en el més íntim del seu ésser i de tota realitat. En altres paraules: companys del Senyor Jesús en Església i acompanyats en Església pel Senyor Jesús per servir-lo ajudant i acompanyant les ànimes cap a Ell. D'això es tracta.

El pelegrinatge exterior d'Ignasi acaba a Roma. Allà hi viurà disset anys. D'això pràcticament no se'ns en diu res en el relat del pelegrí, només unes notícies breus. Per tant, aquí tampoc ens hi allargarem. Simplement farem unes breus puntualitzacions que porten a confirmar el que fins ara s'ha comentat:

a) En l'*Autobiografia*, Ignasi no diu res sobre les deliberacions que van tenir els primers companys l'any 1539⁷⁴ quan veien que posar-se a disposició del Papa per ser enviats on fos més necessari per major glòria de Déu i en profit de les ànimes aviat significaria la dispersió del grup. Tot i la decisió final de formar congregació religiosa amb vot d'obediència a un d'ells, és significatiu pel tema que ens ocupa el

desig de buscar la voluntat de Déu i, per això, «abocar en el Senyor tots els nostres projectes, posant la nostra esperança en Ell»: Ell és qui guia i acompanya. Ell és també qui ha ajuntat el grup en companyia i, per tant, veuen amb claredat que han de prosseguir com a cos: «no hauríem de trencar la unió i congregació feta per Déu, sinó més aviat confirmar-la i assegurar-la cada dia més, tenint cura i comprensió els uns dels altres» i tot això «per a un fruit més gran de les ànimes» és a dir, per cuidar-les i acompanyar-les de mil maneres possibles.⁷⁵

b) Pel que fa a la persona d'Ignasi, simplement destacar que entre les múltiples ocupacions per ajudar les ànimes (impartir exercicis, la creació d'"obres socials" com la casa de Santa Marta per a les prostitutes, acompanyar vocacions que volien unir-se a la Companyia, fer catequesi als nens, començar a redactar les Constitucions, etc.), com ell mateix diu, anava «sempre creixent en devoció, és a dir, en facilitat de trobar Déu [...] tenia moltes visions, sobretot aquella que veia el Crist com un sol».⁷⁶ Un Ignasi arrelat en roca ferma i acompanyat per una font viva, enmig de la multitud de tasques apostòliques d'acompanyament que tenien la finalitat d'atansar les persones a aquesta Roca i a aquesta Font. I això no serà un obstacle perquè, en moments de dubte o perplexitat, busqui mediadors (acompanyants) que l'ajudin a discernir la voluntat de Déu. Per esmentar un cas, és significativa la renúncia obstinada per assumir ser nomenat Superior General de la Companyia pels mateixos companys. Per a aquest càrrec, tots votaren a favor d'Ignasi. Però ell no ho veié clar i acudí al confessor —el fran-

ciscà Teodosi de Lodi– per confirmar que l'assumpte fos voluntat de Déu.

c) En darrer lloc, simplement esmentar la importància que Ignasi dona a la correspondència entre un grup de companys cada vegada més gran i cada vegada més repartit pel món. Ignasi ho veia com un mitjà necessari per mantenir el vincle afectiu («amics en el Senyor») de companys (saber els uns dels altres) i per compartir com es va desen-

volupant la missió en diversos llocs. Era un instrument útil per mantenir la comunió en la missió, per saber-se missionat en la companyia. Així ho expressa Francesc Xavier, un dels primers companys, des de l'Índia: «[Les vostres cartes] les lleigeixo tan sovint que em sembla que estic allà on vosaltres esteu o que vosaltres, molt estimats germans, esteu aquí on estic jo, sinó corporalment almenys en esperit».⁷⁷

Si recuperem alguns elements conductors de l'itinerari que hem fet amb Ignasi, el pelegrí, a manera de balanç, podríem destacar-ne el següent:

a) Tot i que sovint s'ha subratllat la imatge d'un Ignasi com un pelegrí que –per prendre el títol del conegut llibre de I. Tellechea– camina «sol i a peu» i refusa ser reconegut (va marxar sol de Lloia a Navarrete, se'n va de Montserrat per no ser reconegut; a Barcelona només hi va voler anar sol; per posar la confiança només en Déu, no volia que ningú l'acompanyés a Jerusalem; se'n va anar sol a París i després de París a Azpeitia agafant el camí més solitari amb la intenció de no ser reconegut; s'embarca sol a Gènova i d'allí sol cap a Venècia...). Ignasi no és ni autosuficient, ni un esquerp, ni un introvertit. El camí que recorre ens ha mostrat com, ja des dels inicis del pelegrinatge, Ignasi busca –perquè sent que el necessita– acompanyament espiritual, després és trobat per l'Acompanyant per antonomàsia a qui s'apro-

pa cada vegada amb més intensitat i profunditat i el va conduït a acompanyar d'altres en el propi pelegrinatge interior cap a la Font i a fer-ho cada vegada més amb d'altres, en companyia, que serà apostòlica i missionera.

b) En un moment clau de l'itinerari (il·lustració del Cardener) l'experiència personal és la de l'autocomunicació immediata de Déu sense mediadors. Cada vegada més els “acompanyants”, sense desaparèixer del tot, aniran cedint terreny a l'Acompanyant o seran font d'un altre tipus d'acompanyament. Però aquesta experiència no és un punt d'arribada sinó més aviat un punt de partença: el condueix a buscar i a perseguir la voluntat de Déu, i a donar-ne a conèixer l'experiència personal (“ajudar les ànimes”), en el món, en el que és concret de la realitat, entre les mediacions; condueix a “beure del

calze de la realitat”. Buscant Déu es troba acompanyant el món i en el món es troba enviat a la recerca de l’acompanyament de Déu per acompanyar d’altres cap a Ell.

És possible viure des d’aquest únic acompanyament de Déu sense cap altra mediació? Diríem que sí, però si considerem que aquest acompanyament té un nom, Esperit, i que l’acompanyament de l’Esperit demana sempre ser discernit, es requeriran, per tant, mediacions per percebre’l en tota la profunditat. Ignasi així ho creia i ho vivia. La immediatesa de l’acompanyament de Déu no implicava un rebuig de la mediació de l’acompanyament eclesial. Simplement implicava reconèixer l’Església com aquesta mediació cridada a retirar-se quan apareix Déu, perquè ni Déu ni el seu Esperit són propietat de l’Església.⁷⁸

c) Tot el que Ignasi ha viscut personalment, ho deixa entreveure en la manera que té d’acompanyar els altres, en aquesta mistagògia que són els *Exercicis*. Entre altres coses, demanarà a qui acompanya els *Exercicis* que ofereixi els punts amb «breu i sumària declaració» perquè del que es tracta és que l’exercitant pugui arribar a «sentir i assaborir internament» [EE 2]. Intervenir, això sí, quan percebi que aquest “sentir” o aquestes mocions no es produeixen [EE 6], o ser informat quan es produeixen ja que així podrà col·laborar i ajudar proposant alguns exercicis espirituals convenients [EE 17], «no moure» més a un estat de vida que a un altre perquè això correspon a Déu i s’ha de deixar «obrar immediatament el Creador amb la creatura, i la creatura amb el seu Creador i Senyor» [EE 15]. En definitiva, la tasca de

l’acompanyant en els *Exercicis* serà la de facilitar l’experiència immediata de Déu amb l’exercitant, donant “manera i ordre” per «ajudar a conèixer internament».

Però en el camí mistagògic dels *Exercicis*, la trobada immediata amb Déu demana ser discernit i/o mediat pel que acompanya, per Jesús Paraula, per l’Església... En aquest sentit poden ubicar-se les Regles per a sentir en l’Església situades al final del procés: el màxim d’experiència personal desemboca en un màxim de comunió eclesial, i aquesta garantirà la veritat d’aquella. Sense la verificació comunitària o exterior, l’experiència personal pot degenerar en múltiples enganys com els de l’orgull i l’autosuficiència.

En qualsevol cas, el procés del mètode, acompanyat de manera sàvia i discreta, condueix a una elecció que, en el fons, més que escollir és acollir: acollir la vida en comunió que Déu ens ofereix; acollir-ne l’acompanyament fontal.⁷⁹

d) Durant el recorregut també s’ha anat despuntant el perquè i per a què Ignasi acompanya els altres. Crec que ha quedat clar que el punt de partida és la seva trobada personal amb Déu. Ignasi acompanya d’altres perquè puguin viure en les seves vides aquesta mateixa experiència de trobada amb Déu. En el fons, això és en bona mesura el que entén per “ajudar les ànimes”. Però, a més, Ignasi acompanya per ajudar a buscar i trobar la voluntat d’aquest Déu que ha sortit a rebre’l, a desxifrar el que aquella trobada implica per a la pròpia vida, tant pel que fa a la direccionalitat o l’orientació, com pel que respecta a les concrecions necessàries que demanen un discerniment al llarg

de la travessia. En aquest acompanyament hi ha, per tant, un doble desig interconnectat: la vida en comunió amb Déu que es du a terme inevitablement en l'exercici de la pròpia missió sempre discernida en compliment de la voluntat de Déu.⁸⁰ Hem vist, a més, com aquest acompanyament d'Ignasi genera en algunes persones el viure aquesta comunió i aquesta missió "en companyia", com a cos, en amistat.

e) Per acabar, potser ens podria ajudar acudir a la sintètica determinació ignasiana expressada en la frase cèlebre de «buscar i trobar Déu en totes les coses». Ignasi comença el trajecte «a la recerca» d'Aquell que, en el fons, el busca primer. En aquests temps, maldestre encara pel que té a veure amb

la interioritat i la vida de l'Esperit, necessitarà i buscarà acompanyants que l'ajudin i l'orientin en allò que li va passant interiorment. A força de buscar «trobarà» o, més ben dit, serà trobat per Aquell que ja sense dubtar ni poder-ho dubtar no serà el final del camí sinó l'inici d'una nova vida «a l'escolta de l'Acompanyant», que el remet a «totes les coses», és a dir, a la realitat sempre ambigua on es farà necessari –a través de mediacions acompanyants– seguir buscant i trobant la voluntat de Déu en l'exercici pràctic d'ajudar les ànimes i acompanyar les persones envers la trobada. Aquest procés, a més, acabarà comportant en ell una recerca amb d'altres, en comunió, en companyia.

PER REFLEXIONAR PERSONALMENT I COMPARTIR EN GRUP

Les tres dimensions que han guiat aquest quadern, acompanyar, ser acompanyar i en companyia, són bastant nuclears en el procés de la maduració de la fe, de la peregrinació de l'esperança i de l'enfortiment de l'amor. Són, per tant, dimensions a tenir presents i a cultivar, no només personalment, sinó també en els grups i les comunitats eclesials de què formem part.

Potser les qüestions següents poden ajudar a fer que els grups i la comunitat –i nosaltres en ells– progressem amb el pelegrí Ignasi en la recerca i la realització de la voluntat de Déu.

a) A vegades ens trobem amb comunitats molt abocades enfora, cap a la missió, però molt poc “curoses” cap a dins i amb poca capacitat real per cuidar-ne els membres, per saber-ne les lluites internes, els processos espirituals, les alegries, les tristeses, les esperances i les vacil·lacions. En la teva comunitat, quina és l'experiència de sentir-te i saber-te cuidat pels altres i de cuidar-los? Quin és el nivell de comunicació espiritual en la comunitat, de franquesa en les relacions, de dispo-

nibilitat a corregir o animar i a ser corregit o animat? Quina és la consciència comunitària de viure i celebrar la fe amb d'altres, en companyia, enfortir-se i apuntalar-se els uns amb els altres? A la comunitat es conjuga el verb “cuidar”?

b) Altres vegades, però, les comunitats amb què ens trobem pateixen justament del contrari. Són comunitats “estufa”, tancades i replegades sobre si mateixes, però poc missioneres, molt poc predisposades a acompanyar d'altres de fora de la comunitat de mil maneres possibles –en l'àmbit del treball, del servei apostòlic, de la família, del voluntariat, de la relació veïnal... Són comunitats que obliden la dimensió

d'“ajudar les ànimes”, d'acompanyar, ja sia assumint una missió col·lectiva o acompanyant i ajudant a discernir-ne les diverses missions dels membres. Com us acompanyeu els uns als altres de cara a l'exercici i la concreció de la missió? Quines són les vostres maneres d'“ajudar les ànimes”? Exerciteu algun tipus de discerniment de cara a qualificar aquesta ajuda? La missió forma part del vostre projecte comunitari?

c) Per últim, convé recordar que el vigor –tant intern com extern– d'una comunitat depèn en bona mesura de la qualitat de vida espiritual dels seus

membres, de la capacitat de cadascun d'ells de deixar-se acompanyar, il·luminar i guiar pel Déu que ens habita, de saber-se pelegrinant per Ell, amb Ell i en Ell, i de saber confrontar el que Ell va inspirant amb la mirada i ajuda dels altres. Tens l'experiència personal de saber-te acompanyat per Déu? Converses interiorment amb Ell sobre l'exterior de la vida (esdeveniments, situacions, trobades, treballs...)? Vas prenent nota de les mocions que es produeixen en el teu interior? Les comparteixes i confrontes amb una comunitat o persona acompanyant?

1. BARRY, W.A., CONNOLLY, W.J. (2011). *La práctica de la dirección espiritual*. Salamanca: Sal Terrae.
2. *Autobiografía*, 1.
3. Ignasi recomanarà a qui faci els Exercicis que es retiri, doni espai al temps i temps a l'espai interior, «apartar-se de tots els amics i coneguts», ja que només així pot passar alguna cosa: «acostar-se i unir-se al seu Creador i Senyor; i com més així s'atansa més es disposa per rebre gràcies i dons de la seva divina i summa bondat» [EE 20].
4. *Autobiografía*, 5.
5. És interessant veure com aquesta presència dels sants que l'acompanya queda recollida en alguns moments importants del procés dels *Exercicis*: l'oblació al final de l'exercici del Rei davant la Verge, els sants i la cort celestial [EE 98]; la composició de lloc de l'exercici de la *Contemplació per aconseguir amor* es durà a terme «davant de Déu nostre Senyor, dels àngels, dels sants intercedint per mi» [EE 232]. Tot i això, hi ha hagut una evolució: ara els sants ja no són competidors que cal imitar en el servei diví sinó intercessors amb qui cal inspirar-se i ajudar-se per a aquest servei.
6. *Autobiografía*, 15.
7. *Autobiografía*, 14.
8. Monestir benedictí que en aquell moment vivia un període de puixança i reforma espiritual en la línia de la *devotio moderna*, reflectida en l'obra de l'abat Cisneros –*El ejercitatorio de la vida espiritual* (1500)– que acompanyava la formació i vida dels 50 monjos del monestir i que conté una recopilació ordenada de textos selectes de l'espiritualitat antiga i medieval.
9. *Autobiografía*, 17.
10. El *Breu compendi* és un resum del més nuclear, adaptat per a pelegrins i visitants del monestir, de l'“Exercitatori”. Per veure la influència d'aquest escrit en Ignasi és molt útil el llibre de MELLONI, Xavier (2001), *La mistagogia de los Ejercicios*. Bilbao-Santander: Mensajero-Sal Terrae.
11. Cf. MELLONI (2001). *Op. cit.*, pàg. 35, nota 20.
12. *Autobiografía*, 10.
13. Cf. *Autobiografía*, 17. Ajut d'intercessió que també quedarà ben recollit posteriorment en els *Exercicis* (cf. 98, 109, 147).
14. *Autobiografía*, 20.
15. Ídem.
16. *Autobiografía*, 21.
17. *Autobiografía*, 22.
18. *Autobiografía*, 21.
19. GARCÍA HERNÁN, Enrique (2013). *Ignacio de Loyola*. Madrid: Taurus. L'autor no tracta amb excessiva finesa i delicadesa la figura d'Ignasi però ofereix una àmplia informació molt ben documentada del context històric.
20. *Autobiografía*, 22.
21. GARCÍA HERNÁN, Enrique, *op. cit.* Esmenta també el frare dominic Galceran Perelló com a confessor d'Ignasi.
22. Així ho considera, per exemple, el P. Leturia en els seus *Estudios Ignacianos*, vol. 1, «Estudios biográficos», pàg. 113-178. Roma: Institutum Historicum SI, 1957. També ho testimonien alguns monjos de Montserrat, tal com es pot veure en les relacions que s'inclouen en el procés de canonització d'Ignasi. Sobre aquest tema, pot consultar-se ALBAREDA, Anselm Maria (1935). *Sant Ignasi a Montserrat*. Montserrat: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
23. *Autobiografía*, 22.
24. *Autobiografía*, 24.
25. *Autobiografía*, 25.
26. Ídem.
27. *Autobiografía*, 27.
28. Cf. *Autobiografía*, 28-30.
29. Vegeu, per exemple, de la cinquena a l'octava regla de discerniment de la primera setmana [EE 318-321], regles que expressen molt bé quelcom que no és teòric sinó personalment viscut per Ignasi a Manresa.
30. *Autobiografía*, 29.
31. *Autobiografía*, 30.
32. El context d'aquesta afirmació el trobarem en les regles de discerniment de la segona setmana, concretament en la segona, on s'afirma la

- controvertida «consolació sense causa precedent». Es tracta d'una convicció personal. En el fons és el que li ha passat en la il·lustració del Cardener. I pensa que, encara que no es tracti d'«una gràcia qualsevol», tampoc és «una gràcia extraordinària» reservada a «ànimes selectes». És a dir, a d'altres també els pot passar. En qualsevol cas, aquest tipus de consolacions que només poden venir de Déu, no suposen un punt d'arribada en l'itinerari del pelegrí (o de l'exercitant) sinó més aviat un nou punt de partença que demanarà atenció i discerniment per seguir realment acompanyat pel desig del propi Déu.
33. És interessant percebre com Ignasi proposa a l'acompanyant d'*Exercicis* acompanyar, potser tal com al mateix Ignasi no van saber acompanyar, a saber, oferint escolta atenta, camins, consells, en definitiva, «manera i ordre» perquè sigui possible la comunicació immediata de Déu amb la criatura. A partir d'aquest moment Déu mateix serà el primer i principal acompanyant, i l'acompanyant del procés es retira prudentment a la vegada que roman a disposició per si el pelegrinatge del seu acompanyat –sempre amenaçat de recaure en envaniment o en pura subjectivitat– necessita d'un contrast objectiu des de fora.
  34. Com diu GARCÍA HIRSCHFELD, Carlos (2004) a *Revista Manresa*, vol. 76, pàg. 125 «Què acompanyem quan acompanyem ignasiana-ment?: Déu és irremplaçable. Això és Principi i Fonament en el llenguatge Ignasià. Ha de convertir-se en una referència permanent al cap i en la sensibilitat de qui acompanya».
  35. Una bella expressió del que Ignasi entén per “ajudar les ànimes” es troba al principi d'una carta que va escriure a sor Teresa Rajadell, responnent a una altra on aquesta li demanava que tingués cura i prengués acompanyament espiritual d'ella: «és cert que fa molt anys que sa divina Majestat, sense que jo ho mereixi, em dona desig de fer tot plaer que jo pugui a tots i a totes les que caminen en la seva bona voluntat i beneplàcit. Així també, de servir els que en el seu diví servei treballen». *Obras Completas de San Ignacio de Loyola*. Madrid: BAC. 2a. ed. pàg. 624.
  36. EE 1.
  37. Cf. *Autobiografia*, 20.
  38. Cf. *Autobiografia*, 22.
  39. Cf. *Autobiografia*, 21. Vegeu els textos citats de la carta a Teresa Rajadell (2017) a *Cartes de Sant Ignasi*. Barcelona: Cristianisme i Justícia, pàg. 24-28.
  40. En referència a això, en el seu relat destaca una tenacitat contra tota mena d'obstacles per arribar a Jerusalem i quedar-s'hi, tot i les dificultats i traves que troba pel camí (*Autobiografia*, 38-48).
  41. *Autobiografia*, 35.
  42. *Autobiografia*, 37.
  43. No ha de fer estrany, doncs, que quan Ignasi acompanya persones en els *Exercicis*, en iniciar el procés de determinació els demani d'entrar-hi «amb gran coratge i liberalitat envers el seu Creador i Senyor [...] per tal que sa divina majestat així de la seva persona com de tot el que té se'n serveixi conforme a la seva santíssima voluntat» [EE 5].
  44. *Autobiografia*, 41, 44.
  45. *Autobiografia*, 42.
  46. Cf. *Autobiografia*, 35
  47. Cf. *Autobiografia*, 47, 50.
  48. *Autobiografia*, 50.
  49. Cf. *Autobiografia*, 54.
  50. Cf. Regles de discerniment per la primera setmana, especialment núm. 325-327.
  51. *Autobiografia*, 54.
  52. «S'exercitava a donar exercicis espirituals i a declarar la doctrina cristiana» (*Autobiografia*, 57).
  53. Cf. EE 18.
  54. Són trets comuns de l'heterogeni i en aquell moment fortament perseguit moviment dels Il·luminats, l'ambient més devot que lletrat, l'accent en la interioritat per sobre de les pràctiques exteriors, les reunions “tancades” en petits convents, el rebuig a la vida sacramental i/o eclesial, la convicció d'un Déu interior que habita, il·lumina i guia...
  55. En la carta escrita al rei de Portugal Joan III. RIBALTA, J. (2017). *Cartes espirituals de sant Ignasi de Loiola*. Barcelona: Cristianisme i Justícia, p. 71
  56. Cf. *Autobiografia*, 65.
  57. El P. Luis Gonçalves de Câmara comentava d'Ignasi el següent: «La manera de parlar del Pare és [...] amb poques paraules, i sense cap reflexió sobre les coses, amb narració simple, i d'aquesta manera deixa els que escolten que ells facin la seva reflexió», Memorial, 227.

En aquesta direcció també van algunes de les anotacions dels *Exercicis* dirigides a qui els proposa (cf. EE 2, 6, 13).

58. *Autobiografia*, 67.
  59. «Aquell per amor del qual sóc aquí, me'n traurà, si n'és servit» (*Autobiografia*, 60); «no hi ha tants grillons ni cadenes a Salamanca, que jo no desitgi encara més per amor de Déu» (*Autobiografia*, 69).
  60. «Donava exercicis a tres gairebé alhora [...] i tots tres van fer un gran canvi» (*Autobiografia*, 77).
  61. Cf. *Autobiografia*, 82.
  62. Ídem.
  63. Ignasi ha experimentat en carn pròpia que «tot i que és propi de Déu entrar, sortir i fer moció en l'ànima», ho fa sense forçar ni violentar, respectant els ritmes i les situacions de les persones. Per això, quan Ignasi ofereix els *Exercicis*, té molt en compte la realitat de qui els fa. Sap que als seus companys els pot proposar més del que per exemple podia oferir a les dones de Manresa (cf. EE 18).
  64. FN IV pàg. 233.
  65. GIULIANI, M. (2006). *Acoger el tiempo que viene*. Bilbao-Santander: Mensajero-Sal Terrae, núm. 36, pàg. 49-50.
  66. Cf. *Autobiografia*, 85.
  67. Les expressions en plural així ho indiquen: «havien decidit», «el que anaven a fer», «tornarien a Roma», «esperarien un any», etc. (Cf. *Autobiografia*, 85).
  68. *Autobiografia*, 85.
  69. Cf. *Autobiografia*, 92.
  70. Cf. *Autobiografia*, 95.
  71. *Autobiografia*, 95.
  72. *Autobiografia*, 94.
  73. Cf. *Autobiografia*, 96. Per al relat de Láinez, vegeu FN II, 133.
  74. Vegeu el text complet de la deliberació a MI serie Tertia, pàg. 1-7.
  75. Crida l'atenció que, en aquest procés de deliberació, Ignasi no assumeix cap lideratge especial. Qui lidera, guia i acompanya és l'Esperit.
- L'assumpte que hi ha entre mans és cosa de Déu. El mètode de la deliberació és també significatiu. Sense deixar de banda les tasques quotidianes (acompanyant les ànimes), dedica més temps a l'oració per intentar escoltar amb més claredat el Déu acompanyant en el seu interior fins a trobar una música que és comuna de tots i que està més enllà de tots, una música que els fa experimentar-se i sentir-se companys "en companyia". Aquestes tres dimensions –acompanyat, ser acompanyat i en companyia– es retroalimenten les unes a les altres.
76. *Autobiografia*, 99.
  77. M. Xav. I, pàg. 388.
  78. Sobre això, és especialment significatiu l'episodi que hem vist abans quan Ignasi estava a Salamanca i fou interpel·lat pels dominics. Per una banda, es nega a acceptar que no pugui ajudar les ànimes ni acompanyar els altres a endinsar-se en el Misteri de Déu, i tot per no tenir "lletres suficients" i, per l'altra, prendrà la decisió d'estudiar seriosament a París, per tal de qualificar l'acompanyament que fa, tal com les autoritats eclesials li requereixen.
  79. Precissament perquè Ignasi és conscient que es troba davant d'una qüestió transcendental, com la de consentir viure la vida acompanyat per Déu, entén que es fa molt necessari l'acompanyament d'un guia que ajudi a fer que en l'interior de l'acompanyat ressoni i surti a la llum la seva veritat més profunda –perquè sigui més ell mateix–, i a fer que aquest visqui atent al que passa en el seu interior (mocions i pensaments!) i poder-los nomenar. En altres paraules: es tracta d'ajudar a anar a beure a les fonts interiors per deixar aflorar el Déu que un porta dins perquè es manifesti fora. O, si es prefereix, es tracta de deixar-se ajudar per l'altre per captar el llenguatge de l'Altre que parla (acompanya) des de dins tot conduint-lo cap a fora.
  80. Una cosa similar al que fa Jesús en cridar els deixebles: els cridà «perquè estiguessin amb ell i per enviar-los a predicar» (Mc 3,14).

«Ajudar» és el verb amb què Ignasi de Loiola expressà modestament el seu gran desig de fer el bé als altres.

Sota aquest lema de servei i senzillesa, l'Escola Ignasiana d'Espiritualitat (EIDES) ofereix aquesta sèrie de materials ignasians.

Escola Ignasiana d'Espiritualitat (EIDES) Col·lecció «Ajudar»

77. I. ESPINA. Exercicis ignasians acompanyats per santa Teresa - 78. D. MOLLÀ. El «més» ignasià: tòpics, sospites, deformacions i veritat - 79. J. M. RAMBLA - SEMINARI D'EXERCICIS (EIDES). Exercicis espirituals de sant Ignasi de Loiola. Una relectura del text (5) - 80. C. MARCET. Rellegint les nostres vides - 81. J. M. RAMBLA - SEMINARI D'EXERCICIS (EIDES). Exercicis espirituals de sant Ignasi de Loiola. Una relectura del text (6) - 82. D. MOLLÀ. Pedro Arrupe, carisma d'Ignasi: preguntes i propostes - 83. F. RIERA. Immersió en la Manresa ignasiana - 84. D. GUINDULAIN. Atrets per Déu. Quaranta-nou pràctiques espirituals - 85. F. JALICS. La fase contemplativa dels Exercicis ignasians - 86. J. RIBALTA. Cartes per acompanyar - 87. C. MARCET. Ignasi de Loiola acompanyat, acompanyant, en companyia

Els títols d'aquesta col·lecció es poden descarregar d'internet a: www.cristianismeijusticia.net/eides

La Fundació Lluís Espinal envia gratuïtament els quaderns EIDES a tothom que ho sol·licita. Si voleu rebre'ls, demaneu-los a Cristianisme i Justícia.

Cristianisme i Justícia

Roger de Llúria 13 - 08010 Barcelona
93 317 23 38 - info@fespinal.com
www.cristianismeijusticia.net

cristianismeijusticia

cijusticia

fespinal89

www.cristianismeijusticia.net/eides